

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet

11 maj 2011

Remiss: Promemorian *Förslag om ändrade regler för tillträde till högskoleutbildning med anledning av den reformerade gymnasieskolan och gymnasiala vuxenutbildningen*

Synpunkter från Föräldraföreningen för Dyslektiska Barn, FDB

Sammanfattning

FDB anser att systemet med meritpoäng har så många nackdelar att det bör avskaffas, och att hela antagningsystemet bör ses över.

Meritpoäng i matematik och språk

FDB avstyrker förslaget om meritpoäng. Skälen är följande:

- **De mest lämpade riskerar att konkurreras ut**
FDB anser att antagningsregler med meritpoäng kan medföra att ”fel” elever ges företräde till utbildningen. De personer som egentligen är mest lämpade för ett visst yrke, riskerar att konkurreras ut av dem som har högre antagningspoäng tack vare att de har meritpoäng i matematik och språk. Det är inte säkert att det är just dessa ämnen som är avgörande för den kommande yrkesskickligheten. Det är exempelvis inte säkert att den som har höga meritpoäng i matematik blir den bästa socionomen, eller att den som har höga meritpoäng i språk blir den skickligaste teknikern. FDB anser att antagningsreglerna istället bör utformas så att de studenter som har bäst förutsättningar att lyckas i ett visst yrke antas på den aktuella utbildningen. Det uppnås bättre om högskolorna själva, utifrån vissa ramar, föreslår behörighetskraven för utbildningar som leder till examen. Ramarna skulle kunna anges av Högskoleverket, och innehålla riktlinjer för vilka kurser som får ingå, samt maximera hur omfattande behörighetskraven får bli så att det inte blir orimligt höga krav.
- **Elever med specifika matematiksvårigheter**
FDB anser att meritpoäng i matematik diskriminerar elever med dyskalkyli. Dessa elevers funktionshinder ska inte utestänga dem från att utbilda sig i de ämnen de har talang för.

- **Andra skolämnen**
FDB befarar att meritpoäng i matematik och engelska bidrar till att andra ämnen som till exempel historia, biologi, bild och samhällskunskap framstår som mindre viktiga. Exempelvis idrott riskerar att få lägre prioritet, vilket är olyckligt eftersom forskning visar att konditionsträning har positiv effekt på kognitiv förmåga.
- **Yrkesprogram**
FDB tycker det är fel att systemet med meritpoäng gör att de som gått yrkesprogram och läst för att uppnå högskolebehörighet, kommer i ett underläge när de ska konkurrera om plats på högskolan. De kommer inte att kunna få meritpoäng eftersom utrymmet på yrkesprogrammen för att uppnå behörighet och dessutom läsa meritkurser inte är tillräckligt.
- **Elever med specifika läs- och skrivsvårigheter**
FDB anser att elever med specifika läs- och skrivsvårigheter kan missgynnas av meritpoäng i språk. Det är inte ovanligt att elever med läs- och skrivsvårigheter lägger ner orimligt mycket tid på språk, men ändå misslyckas, trots höga betyg i andra skolämnen.
Elever med dyslexi har svårt att urskilja språkljuden i ord, och svårighet att koppla ihop ljud och bokstäver. Detta funktionshinder gör att de kan ha svårt att lära sig andra skriftspråk, eftersom andra språkljud då ska kopplas till bokstäverna. Det är inte omöjligt för dyslektiker att lära sig språk, många åker utomlands och kommer hem och talar språket flytande. Men om de ska lära sig läsa och skriva språket bra, behöver de strukturerad undervisning av lärare som har kunskap om läs- och skrivsvårigheter. Det är inte alla elever som får den möjligheten, istället finns det en hel del tecken som tyder på att språklärare ofta saknar denna kunskap.
Exempelvis Skolinspektionens granskning av engelskundervisningen i grundskolan 2010, som visade att en av de aspekter som bedömdes som svag var individanpassningen av undervisningen.

De elever som får svårigheter med skolans språkundervisning drabbas på flera sätt på grund av antagningsregler. Här följer en sammanfattning:

1. Meritpoäng till gymnasieskolan

Regeringens förslag gäller inte grundskolan. Men FDB vill ändå ta upp detta, eftersom det är en viktig del i sammanhanget. 2014 kommer den som läser moderna språk att kunna få maximalt 340 grundskolepoäng, övriga elever endast 320 poäng. FDB befarar att detta, tillsammans med övriga språkkrav i gymnasiet, kan medföra att elever med svårigheter i språk ger upp redan i mellanstadiet, även om de är bra i andra ämnen.

2. Meritpoäng till högskolan

För att uppnå 2,5 meritpoäng blir det år 2014, om regeringens förslag går igenom, nödvändigt att få minst 1 poäng i språk. (Detta gäller om matematik 4 blir högsta behörighetskrav. Skulle istället matematik 5 bli behörighetskrav på vissa utbildningar kommer det

i dessa fall behövas minst 2 poäng i språk för att uppnå 2,5 meritpoäng, eftersom man då endast kan få 0,5 poäng för specialiseringskurs i matematik.)

- 3. Krav på godkänt betyg i engelska 200 poäng till högskolan**
Regeringen förslår att det ska krävas minst betyget godkänt i engelska 200 poäng för att få högskolebehörighet. FDB anser att det är utmärkt om studenter har betyg i engelska 200 poäng, men att det inte ska vara utslagsgivande för om de ska antas på högskolan eller ej. FDB avstyrker därför förslaget, och anser istället att högskolorna själva ska ange hur höga språkkrav som behövs för utbildningen. Högskolorna bör också se över hur de kan stödja de studenter som har svårt att uppnå språkkraven, så inte högskolan går miste om de studenter som i övrigt är lämpade för utbildningen.
- 4. Annan urvalsgrupp vid komplettering efter gymnasieskolan**
Den elev som kompletterar slutbetyget efter gymnasieskolan hamnar i grupp II, med färre platser. FDB anser att det är olyckligt om exempelvis en elev med läs- och skrivsvårigheter som kompletterar ett icke godkänt betyg i engelska efter gymnasieskolan, ska ha sämre möjligheter att konkurrera om platserna.
- 5. Reducerat program ger ej högskolebehörighet**
Regeringen tar inte upp reducerat program i sitt förslag, men FDB anser det viktigt att belysa detta eftersom det ingår i helhetsbilden om språkkraven. Före hösten 2010 kunde en elev som på grund av särskilda skäl haft reducerat program och inte läst upp till 10 % av gymnasieprogrammet, ändå få grundläggande behörighet till högskolan.

Detta beskrevs i förra Gymnasieförordningen 5 kap. 23 §:
En elev kan befrias från undervisning i en eller flera kurser, om eleven önskar det och har påtagliga studiesvårigheter som inte kan lösas på något annat sätt (reducerat program). En elev får befrias från kurser som motsvarar högst tio procent av det antal gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt nationellt eller specialutformat program. Beslut enligt denna paragraf fattas av rektorn. Förordning (1997:605).

Hösten 2010 förändrades reglerna, och är inte längre ett alternativ för de elever som har problem med ett enstaka ämne. I gymnasieförordningen som börjar tillämpas hösten 2011 är texten ändrad, bland annat är siffran 10% borttagen:
En elev kan befrias från undervisning i en eller flera kurser eller gymnasiearbetet om eleven önskar det och har påtagliga studiesvårigheter som inte kan lösas på något annat sätt. Reducerat program beslutas inom ett åtgärdsprogram.

Skolverket förtydligar på sin hemsida

(<http://www.skolverket.se/sb/d/1487>, 2011-04-16):

- En elev får inte längre grundläggande behörighet för högskolestudier när eleven fått slutbetyg från reducerat program.

- Innan slutbetyget utfärdas, har eleven rätt att genom förlängd undervisning läsa in de kurser eleven befriats från.

- En elev med slutbetyg från ett reducerat program kommer inte ha självklar rätt att behörighetskomplettera för grundläggande behörighet.

- Syftet med ett reducerat program är inte att en elev ska befrias från enstaka kurser som eleven upplever som svåra eller inte vill läsa. Reducering ska ske endast för elev med påtagliga studiesvårigheter för att eleven ska kunna klara övriga studier på det valda programmet. Studiesvårigheterna ska således ses i ett helhetsperspektiv och inte till svårigheter i en enstaka kurs eller enstaka kurser.

FDB ser det som positivt att elever med reducerat program ges möjlighet att genom förlängd undervisning läsa in kurser, men anser att det även borde vara möjligt för dem som fått slutbetyg från ett reducerat program att behörighetskomplettera för grundläggande behörighet.

Skolverket skriver att reducerat program inte ska ges när en elev har svårigheter i ett enstaka ämne. FDB anser att det är viktigt att hitta en lösning för de elever som på grund av särskilda skäl har svårigheter i ett enstaka ämne. Det finns elever som är mycket studiemotiverade och har bra betyg i det mesta, utom i ett enstaka ämne, där eleven har särskilda svårigheter. Ett exempel på detta är en undersökning på teknisk högskoleutbildning våren 2010 (<http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:346500>) som visar hur ett par studenter som haft reducerat program och inte läst engelska B ändå lyckades bra med studierna, trots att stora delar av utbildningen var på engelska. Studenterna var mycket intresserade av de ämnen de valt att studera, under åren på högskolan förbättrades språkkunskaperna mer och mer, de hittade sin egen studieteknik och klarade studierna bra.

När betygen bland 30 studenter med läs- och skrivsvårigheter på denna tekniska utbildning undersöktes så visade det sig att 10% hade reducerat program och inte läst engelska B. Ytterligare 3% hade IG i engelska B. Om dessa 13% istället hade sökt hösten 2010 hade samhället gått miste om deras tekniska kunnande, eftersom de inte skulle ha antagits på grund av de ändrade antagningsreglerna.

FDB anser att de studenter som har svårt för ett enstaka ämne på grund av särskilda skäl, inte ska hejdas att fortsätta direkt till

högskolan. Det är ofta inte ett realistiskt alternativ för dessa att genom förlängd undervisning försöka läsa in kursen i ämnet. De behöver få utvecklas i sina talanger istället för att tvingas ägna sig åt ett ämne som de kanske brottats med hela sin skoltid, och under tiden tappa kunskaper i övriga ämnen. Det är viktigt att dessa elever uppmuntras istället för att hindras, och att de, om de i övrigt har tillräckliga betyg, får möjlighet att fortsätta direkt till högskolan. Det behövs en snar lösning, så inte Sverige fortsätter att missa begåvningar.

Brister i ett betygskriterium

FDB avstyrker förslaget att den nuvarande möjligheten att brister i något avseende ska kunna uppvägas av en högre måluppfyllelse när det gäller ett annat betygskriterium, ska tas bort. FDB anser att denna möjlighet bör finnas kvar, så att en elev som är skicklig på ett område uppmuntras att utveckla dessa talanger.

Högskolebehörighet för elever på yrkesprogrammet

FDB tillstyrker förslaget att elever på yrkesprogram ska kunna välja kurser som ger grundläggande högskolebehörighet, genom att utrymmet för individuella val tas i anspråk. Däremot anser FDB att eleverna inte ska behöva utöka programmet för att läsa dessa ämnen.

FDB tillstyrker förslaget att elever från yrkesprogrammet ska kunna läsa in de kurser som behövs för högskolebehörighet på gymnasial vuxenutbildningen, och ändå söka in i grupp 1 (med betyg direkt från gymnasiet).

Högskoleprovet

FDB håller inte med regeringen om att högskoleprovet fungerar som ett komplement till betygen vid urval till högre studier. FDB anser att bestämmelserna måste ändras så att elever med läs- och skrivsvårigheter kan erbjudas proven med både text och ljud samtidigt, annars är inte högskoleprovet ett rättvist komplement till betygen för dessa elever.

Avslutning

FDB anser att det är orimligt att samhället ska gå miste om begåvningar inom olika ämnesområden på grund av att de råkar ha svårigheter med ett enstaka ämne. Den som är mindre bra i språk ska inte hindras att utbilda sig i andra ämnen, och den som har svårigheter med matematik ska inte hindras att utbilda sig i de ämnen de har talang i. Det är målet, d.v.s. det framtida yrket, som är viktigt, alla måste ges möjlighet att blomstra i sina talanger, och då måste antagningsregler och utbildning utformas så att de som är mest lämpade för yrket får möjlighet att utbilda sig till det.

Eva Halldén
ordförande

Susanne af Sandeberg
utvecklingsledare